

Odpowiedzi na pytania zadane na czacie w trakcie e-warsztatów 2 grudnia 2013 r.:
Matura z języka polskiego 2015. Jak przygotować uczniów do nowej formuły egzaminu ustnego?

Pytania do prowadzącego e-warsztaty
prof. dr hab. Sławomira Jacka Żurka

Pytanie 1.:

Czy zestawy będzie przygotowywać CKE, czy nauczyciele danej szkoły?

Odpowiedź:

Zestawy będzie przygotowywać CKE.

Pytanie 2.:

Ogóły dotyczące nowej matury są znane od 2008 r. Szkoda, że – interesujące nauczycieli – konkrety – poznaliśmy dopiero w tym roku. Jako poloniści mamy poczucie straconego czasu, ponieważ przez rok przygotowywaliśmy młodzież, zdającą maturę w 2015 r., pod „starą” formułą egzaminu maturalnego. Na dzień dzisiejszy nie mamy żadnych materiałów do tego, by pracować zgodnie z założeniami nowej matury. Co robić w takiej sytuacji?

Odpowiedź:

Prawdą jest, że szczegółowa formuła matury 2015 znana jest od lipca tego roku. Jednak o zmianach mówiło się już dawno: projekt rozporządzenia został przedstawiony opinii publicznej do konsultacji w styczniu tego roku. Nie zmienia to jednak faktu, że punktem wyjścia do tej nowej formy egzaminu maturalnego była i jest podstawa programowa z 23 grudnia 2008 r.

Odpowiedź WSiP-u:

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom polonistów, WSiP przygotował serwis Nowa Matura (www.wsip.pl/nowa-matura), w którym znajdują się np. przykładowe arkusze maturalne z języka polskiego. Ponadto mają Państwo możliwość skorzystania z próbnej matury przeznaczonej dla klas drugich. Wydawnictwo organizuje także spotkania (np. e-konferencje, e-warsztaty), które pozwalają nauczycielom zapoznać się szczegółowo z wymaganiami niezbędnymi w przygotowaniu się nowej formuły matury.

Pytanie 3.:

Czy uczniowie będą wcześniej znali pytania do matury ustnej z języka polskiego, czy poznają je dopiero podczas egzaminu?

Odpowiedź:

Uczniowie poznają pytania dopiero na maturze ustnej. Każdy z zdających będzie losował jedno pytanie odnoszące się albo do tekstu literackiego, albo ikonicznego, albo z zakresu wiedzy o języku.

Pytanie 4.:

Jak będzie wyglądać od strony praktycznej przebieg egzaminu ustnego? Czy nauczyciele będą czekać na zdającego przez 15 minut aż przygotuje swoją wypowiedź?

Odpowiedź:

CKE rekomenduje, aby na sali egzaminacyjnej – poza komisją złożoną z dwóch nauczycieli – przebywało dwóch uczniów. Jeden z nich przygotowywałby się do odpowiedzi, drugi w tym czasie wygłaszałby swoją wypowiedź. W najbliższym czasie zostanie opublikowane rozporządzenie regulujące precyzyjnie wszystkie powyższe kwestie.

Pytanie 5.:

Kiedy wreszcie zaczną się szkolenia dotyczące pisemnej części matury z języka polskiego?

Odpowiedź:

CKE, OKE oraz lokalne ośrodki doskonalenia nauczycieli organizują wspólnie w konferencje, które odbywają się w 31 miastach Polski od końca listopada 2013 r. do połowy stycznia 2014 r. Później, kaskadowo, ruszą szkolenia we wszystkich miastach wojewódzkich i powiatowych.

Odpowiedź WSiP-u:

WSiP także przygotowuje cykl e-konferencji i e-warsztatów, odnoszących się do obu części egzaminu maturalnego.

Pytanie 6.:

Czy komisja egzaminacyjna będzie mogła wcześniej zapoznać się z pytaniami obowiązującymi w maturze ustnej (tj. przed egzaminem)?

Odpowiedź:

Będzie taka możliwość, ponieważ zestawy z pytaniami do matury ustnej z języka polskiego trafią do szkół dwa lub jeden dzień wcześniej przed rozpoczęciem egzaminu. Ważne jest jednak, aby nauczyciele odpowiedzieli sobie na pytanie, czy warto studiować te zestawy, skoro i tak nie będą znać treści wypowiedzi ucznia. Nowa formuła matury ustnej z języka polskiego zakłada, że część dialogowa egzaminu (a więc rozmowa komisji ze zdającym) odnosi się tylko i wyłącznie do wypowiedzi monologicznej ucznia.

Pytanie 7.:

Kto będzie wchodził w skład komisji egzaminacyjnej?

Odpowiedź:

W skład komisji egzaminacyjnej, tak samo jak w „starej” formule, wchodzić będą dwie osoby: polonista ze szkoły ucznia, a także nauczyciel wyznaczony przez OKE.

Pytanie 8.:

Czy zmieni się ranga matury ustnej? Czy jej wynik będzie brany pod uwagę na jakiegokolwiek uczelni przy rekrutacji na studia wyższe? Czy znów poloniści będą tracić czas i nerwy, nie wspominając o finansach, na pracę, która uczniom do niczego nie służy?

Odpowiedź:

Założeniem nowej matury jest przywrócenie wysokiej rangi egzaminu maturalnego z języka polskiego. W listopadzie br., podczas I Kongresu Polonistyki Dydaktycznej w Krakowie, złożono petycję na ręce przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, prof. Wiesława Banysia, w której to pojawił się postulat, by wyniki matury z języka polskiego brano pod uwagę przy rekrutacji na studia wyższe, nawet na kierunkach technicznych i ścisłych. Decyzja jednak zależy od rektorów poszczególnych szkół.

Pytanie 9.:

Czy uwzględnianie wyników ustnego egzaminu maturalnego przy rekrutacji na wyższe studia nie jest zbyt rewolucyjnym krokiem?

Odpowiedź:

Nie nam to osądzać. Ważne jest przede wszystkim to, aby uczniowie i nauczyciele nie mieli poczucia straconego czasu i przeświadczenia o bezcelowej pracy.

Pytanie 10.:

Co ma zrobić nauczyciel, jeśli zacznie podejrzewać, że uczeń w trakcie wypowiedzi monologicznej odwoła się do tekstów kultury, których polonista nie zna albo do takich, które w ogóle nie istnieją?

Odpowiedź:

Ta wątpliwość pojawia się wielokrotnie. W sytuacji, gdy nauczyciel zorientuje się, że nie zna tekstu kultury, o którym mówi zdający (albo co gorsza, gdy zacznie podejrzewać że uczeń konfabuluje), powinien rozwiązać swoje wątpliwości podczas części dialogowej (rozmowy). Wówczas członkowie komisji mogą dopytać zdającego o szczegółowe kwestie, które np. zostały zmarginalizowane w wypowiedzi monologicznej. Komisja po tego rodzaju egzaminie może ogłosić przerwę i się naradzić.

Pytanie 11.:

Czy twórcy nowej matury są praktykami mającymi kontakt z uczniami?

Odpowiedź:

Twórcy nowej matury są wieloletnimi nauczycielami pracującymi w różnych typach szkół (nie tylko akademickich). W grupie tej są także doświadczeni egzaminatorzy.

Pytanie 12.:

W jaki sposób nauczyciel uczący w szkole ponadgimnazjalnej może realizować treści przypisane IV etapowi kształcenia, kiedy zauważy, że uczniowie mają braki właśnie z poziomu gimnazjum (np. nie omawiali jakiejś lektury).

Odpowiedź:

Bardzo ważne jest, by uświadomić uczniom, że na nowej maturze z języka polskiego szczególną uwagę przykładą się do „ogwiazdkowanych” tekstów kultury zarówno z gimnazjum, jak i z IV etapu kształcenia (czyli poziomu ponadgimnazjalnego). Na III etapie kształcenia do kręgu „ogwiazdkowanych” tekstów kultury zaliczają się:

- J. Kochanowski, fraszki, *Treny* (V, VII, VIII)
- I. Krasicki, wybrane bajki
- A. Fredro, *Zemsta*
- A. Mickiewicz, *Dziady*, część II
- H. Sienkiewicz, wybrana powieść historyczna (*Krzyżacy*, *Potop*, *Quo vadis*).

Polonista uczący w szkole ponadgimnazjalnej może niejako automatycznie, przy omawianiu różnych tekstów kultury odnosić się do dzieł, które uczeń powinien znać z poziomu gimnazjum i tym sposobem sprawdzić znajomość tych utworów (np. przy omawianiu *Dziadów*, części III polonista może poprosić młodzież o wskazanie elementów wspólnych tego dzieła z *Dziadami*, części II. Można postąpić podobnie przy omawianiu wybranych satyr I. Krasickiego, wówczas nauczyciel może poprosić uczniów o przypomnienie wybranych bajek tego autora (przywołanie ich problematyki, podanie cech gatunkowych itp.). Polonista powinien, na początku pracy z uczniami, przeprowadzić test diagnozujący sprawdzający najważniejsze – wpisane w podstawę programową – kompetencje.

Pytanie 13.:

Czy na maturze ustnej w grupie tekstów literackich pojawi się tylko utwór liryczny?

Odpowiedź:

Na maturze ustnej z języka polskiego mogą pojawić się różne teksty kultury: literacki (np. liryczny, lub krótki prozatorski), ikoniczny albo też z zakresu wiedzy o języku.

Pytanie 14.:

W poleceniu na egzaminie ustnym z języka polskiego nie ma tezy argumentacyjnej. Dla wielu uczniów sformułowanie takiej tezy stanowi olbrzymi problem. Czy Pan Profesor mógłby

zapropnować kilka przykładowych (ale zróżnicowanych) ćwiczeń pozwalających poloniście rozwijać tę umiejętność wśród uczniów.

Odpowiedź:

Po pierwsze, proponuję, aby Państwo ćwiczyli z uczniami umiejętność stawiania tezy przy okazji omawiania krótkich tekstów lirycznych i epickich. Wówczas młodzieży będzie łatwiej wyłapać problem wskazany w przywołanym tekście kultury i na tej podstawie sformułować tezę. Po drugie, należy pamiętać, aby podczas analizy różnych dzieł na lekcjach polonista stawiał uczniów w sytuacji problemowej, niejako zmuszając ich do postawienia tezy i uargumentowania swojego stanowiska. Doskonałym sposobem rozwijania umiejętności stawiania tezy jest ukazywanie młodzieży różnych sposobów odczytania (recepcji) tego samego tekstu kultury, a następnie wybranie jednej z propozycji i uargumentowanie swojego stanowiska. Do tych praktyk potrzebna jest jednak znajomość metodologii poststrukturalnych.

Pytanie 15.:

Czy na egzaminie ustnym z języka polskiego może pojawić się kadru filmu lub jakiś inny, nieliteracki, tekst kultury?

Odpowiedź:

Z tego, co informuje CKE nie będzie raczej kadru z filmu, może się pojawić plakat teatralny, instalacja, rzeźba, obraz itp.

Pytanie 16.:

Czy można zadawać uczniowi pytania naprowadzające, jeśli w części dialogowej nie udzielił żadnej odpowiedzi?

Odpowiedź:

W trakcie części dialogowej komisja odnosi się wyłącznie do wypowiedzi monologicznej ucznia, nauczyciele nie mogą zadawać pytań naprowadzających.

Pytanie 17.:

Podczas e-warsztatów wykorzystywali Państwo karty pracy. Czy uczeń dostanie takie same podczas egzaminu? Czy to tylko materiał ćwiczeniowy?

Odpowiedź:

Nie, uczeń podczas egzaminu nie otrzyma żadnych kart. Użyte podczas pracy materiały to środek dydaktyczny o charakterze ćwiczeniowym przygotowany na potrzeby e-warsztatów.

Odpowiedź WSiP-u:

Karty pracy są dostępne w naszym serwisie Nowa Matura: wsip.pl/nowa-matura.

Pytanie 18.:

Czy dla uczniów technikum, mających np. w klasie pierwszej i drugiej po dwie godziny

języka polskiego tygodniowo, będą przygotowane inne tematy na egzamin maturalny niż dla uczniów liceum?

Odpowiedź:

Tematy na egzamin maturalny z języka polskiego będą takie same dla wszystkich typów szkół ponadgimnazjalnych.

Pytanie 19.:

Czy jest określona liczba utworów, do których uczeń musi się odwołać podczas swojej wypowiedzi monologicznej?

Odpowiedź:

Nie ma takiej określonej liczby. Punktem wyjścia w przygotowaniu odpowiedzi przez zdającego jest zawsze tekst kultury, do którego odnosi się pytanie, a dopiero potem dodatkowy materiał odwołujący się do innych dzieł.

Pytanie 20.:

Jaki jest czas trwania egzaminu ustnego z języka polskiego?

Odpowiedź:

Cały egzamin ustny z języka polskiego trwa 15 minut: 10 minut – wypowiedź monologiczna ucznia; 5 minut – część dialogowa (rozmowa z komisją).

Pytanie 21.:

Czy zestawy pytań na egzamin ustny z języka polskiego będą się powtarzać?

Odpowiedź:

W każdym roku szkolnym będzie obowiązywać pula 300 zestawów. Jednak każdego roku 1/3 z nich będzie wymieniana.

Pytanie 22.:

Z ilu osób będzie składała się komisja egzaminacyjna na egzaminie ustnym z języka polskiego?

Odpowiedź:

Komisja będzie składać z dwóch osób.

Pytanie 23.:

Co zrobić w sytuacji, kiedy uczeń w części monologicznej nie odwoła się do innych – niż podany w poleceniu – tekstów kultury? Czy uczeń wówczas nie zdaje egzaminu maturalnego z języka polskiego?

Odpowiedź:

Punktem wyjścia jest tekst dołączony do polecenia. W sytuacji, gdy uczeń nie odwoła się do dodatkowych tekstów kultury, wówczas będzie mieć obniżoną punktację.

Pytanie 24.:

Jakie są szczegółowe kryteria oceny zdającego egzamin ustny z języka polskiego?

Odpowiedź:

Kryteria oceniania zawarte są w *Informatorze maturalnym* CKE.

Pytanie 25.:

Czy podczas wypowiedzi monologicznej zdający może odwołać się do tekstów należących do kultury „niskiej”? Czy do tekstów kultury można zaliczyć blogi, e-booki, różnego rodzaju fora internetowe?

Odpowiedź:

W swojej wypowiedzi uczeń może się odwołać do różnych tekstów kultury (patrz: definicja tekstu kultury podana w podstawie programowej). Warto jednak uczulić młodzież, że w odpowiedzi punktem wyjścia jest tekst dołączony do pytania. W poleceniu także znajduje się sugestia, do jakiego typu tekstów zdający ma się odwołać.

Pytanie 26.:

W jaki sposób pojmować postulat „integracyjności” polskiego systemu edukacji (skutkujący przyjmowaniem do szkół uczniów z orzeczeniami) z koncepcją nowej matury, znacznie trudniejszej od poprzedniej formuły? Czy Ministerstwo Edukacji Narodowej naprawdę się ludzi, że uczeń z upośledzeniem w stopniu lekkim, dzięki dostosowaniom edukacyjnym (przygotowanymi zgodnie z założeniami pomocy psychologiczno-pedagogicznej) stanie się badaczem literatury, interpretatorem tekstu kultury?

Odpowiedź:

Tekst kultury jest tylko inspiracją do snucia dalszych rozważań. Poza tym warto pamiętać, że uczeń z poziomu ponadgimnazjalnego (nawet z orzeczeniem o upośledzeniu) powinien sobie poradzić ze zrozumieniem intencji obecnej w poleceniu. Zadaniem polonisty – bez względu na to, w jakim typie szkoły ponadgimnazjalnej pracuje – jest nauczenie młodzieży formułowania pytań i tworzenia wielozdaniowych wypowiedzi. Ważne jest też uświadomienie uczniom, że nie każdy abiturient musi podejść do egzaminu maturalnego i go zdać. Tym samym wracamy do kwestii podniesienia rangi matury i uczynienia z niej ponownie wartości elitarnej, będącej oznaką zdobytej wiedzy.

Pytanie 27.:

Czy CKE przewiduje stworzenie i opublikowanie bazy pytań na egzamin ustny z języka polskiego i udostępnienie jej do wiedzy uczniów.

Odpowiedź:

Nie, taka baza pytań nie zostanie opublikowana. Przykładowe zestawy i realizacje znajdują

się w *Informatorze maturalnym*.

Pytanie 28.:

Czy wszystkie typy szkół ponadgimnazjalnych będą miały te same zestawy?

Odpowiedź:

Wszystkie typy szkół będą miały te same zestawy.

Pytanie 29.:

Czy nauczyciel prowadzący jest obecny podczas egzaminu maturalnego z języka polskiego swoich uczniów?

Odpowiedź:

Nauczyciel prowadzący nie uczestniczy w egzaminie maturalnym swoich uczniów.

Pytanie 30.

Czy pytania będą opracowane w korelacji z podręcznikami, z których uczniowie korzystają?

Odpowiedź:

Fundament merytoryczny egzaminu maturalnego stanowi podstawa programowa.

Pytanie 31.:

Kiedy CKE przewiduje rozpoczęcie szkoleń dla egzaminatorów?

Odpowiedź:

CKE planuje rozpoczęcie serii szkoleń w drugim semestrze bieżącego roku szkolnego.

Pytanie 32.:

Chciałbym się dowiedzieć, w jaki sposób egzaminujący może obniżyć stres ucznia podczas egzaminu? Jakie gesty wolno uczynić nauczycielowi, a jakich powinien się wystrzegać, aby nie zostać posądzonym o niespełnienie procedur egzaminacyjnych?

Odpowiedź:

Egzaminator może obniżyć stres ucznia poprzez podjęcie takich działań, które pozwolą się uczniowi oswoić z sytuacją, w jakiej znalazł, z miejscem itp. W tym celu nauczyciel może przedstawić członków komisji, określić czas przeznaczony na poszczególne części egzaminu itp. Osobiście polecam ograniczyć mowę ciała do minimum.

Pytanie 33.:

Czy struktura nowego egzaminu maturalnego przewiduje czas na ocenę zdającego?

Odpowiedź:

Struktura egzaminu ustnego przewiduje czas na ocenę zdającego, wynosi on pięć minut.

Wszystkie szczegóły zostaną określone w rozporządzeniu dotyczącym egzaminowania.

Pytanie 34.:

Jak postąpić w sytuacji, gdy w trakcie części dialogowej, egzaminujący przyłapie ucznia na

kłamstwie?

Odpowiedź:

W takiej sytuacji uczeń ma obniżoną punktację za meritum i organizację wypowiedzi.

Pytanie 35.:

Kiedy zostaną opublikowane przykładowe arkusze maturalne obiecanie przez CKE?

Odpowiedź:

Publikacja tych materiałów przewidziana w grudniu 2013 r.

Pytanie 36.:

Czy zdający będzie musiał wypełnić kartę odpowiedzi, jakiej przykład znajduje się w *Informatorze maturalnym*?

Odpowiedź:

Zdający nie będzie musiał wypełniać kart odpowiedzi. Uczeń, w trakcie przygotowywania swojej wypowiedzi monologicznej, może zredagować konspekt i odwoływać się do niego w trakcie egzaminu maturalnego.

Pytanie 37.:

Czy z związku z wyraźnie trudniejszym charakterem matury 2015 planowane jest zwiększenie liczby godzin języka polskiego?

Odpowiedź:

Matura ustna nie jest trudniejsza. Potwierdziła to standaryzacja. Na to pytanie dotyczące liczby godzin może odpowiedzieć tylko minister edukacji narodowej.

Pytanie 38.:

Czy CKE zamierza przygotować karty ocen? Jakie będą zasady oceniania matury ustnej?

Odpowiedź:

Kryteria oceniania (także karty ocen) znajdują się w *Informatorze maturalnym*.

Pytanie 39.:

Dlaczego poloniści nie otrzymali od OKE kanonu tekstów ikonicznych?

Odpowiedź:

Poloniści nie otrzymali i nie otrzymają takiego kanonu, gdyż on nie istnieje. Na egzaminie nie będzie sprawdzana szczegółowa znajomość różnych tekstów kultury, ale kompetencje komunikacyjne z zakresu mówienia i słuchania.

Pytanie 40.:

Gdzie można znaleźć informacje na temat rozprawki argumentacyjnej?

Odpowiedź:

Wszelkie informacje na temat części pisemnej i ustnej egzaminu z języka polskiego znajdują

się w *Informatorze maturalnym*.

Pytanie 41.:

Czy pytania, które członkowie komisji będą zadawać uczniowi w trakcie egzaminu, zostaną ujęte w protokole?

Odpowiedź:

Tak.

Pytanie 42.:

Czy uczniowie z orzeczeniami będą mogli skorzystać z jakiejś ulgi podczas egzaminu ustnego?

Odpowiedź:

Nie.

Pytania do WSiP-u

Pytanie 43.:

Czy WSiP opublikuje przykładowe zestawy?

Odpowiedź:

Tak, przygotujemy takie przykładowe zestawy, zarówno do części pisemnej, jak i ustnej. Zamieścimy je w serwisie Nowa Matura (wsip.pl/nowa-matura).

Pytanie 44.:

Od kiedy będzie działał serwis Nowa Matura WSiP?

Odpowiedź:

Serwis rozpoczął działalność 2 grudnia br., został zaprezentowany pod koniec e-warsztatów. Od czasu uruchomienia został uzupełniony o dodatkowe materiały i będzie stale aktualizowany.

Pytanie 45.:

Na zorganizowanych przez Państwa e-warsztatach jedna z grup zajmowała się analizą motywu *danse macabre*. Według podręcznika *Zrozumieć tekst, zrozumieć człowieka* ten średniowieczny motyw przypisany jest do zakresu rozszerzonego. Z tego co wiem, matura ustna z języka polskiego nie uwzględnia podziału na zakresy. Czy zatem polonista pracujący z tą publikacją WSiP-u, aby przygotować młodzież do egzaminu ustnego z języka polskiego, ma realizować treści zaznaczone jako rozszerzenie?

Odpowiedź:

Bardzo dziękujemy za tę uwagę. W podręczniku *Zrozumieć tekst – Zrozumieć człowieka*

pojawiło się błędne oznaczenie treści. Motyw *danse macabre* przeznaczony jest na poziom podstawowy. W następnej edycji tej publikacji naniesiemy korektę.

PS. Warto pamiętać, że matura ustna z języka polskiego nie zakłada podziału na zakresy.

Pytanie 46.:

Dziękując WSiP-owi za zorganizowanie tych e-warsztatów, chciałem zapytać, czy materiałów dostępnych w Serwisie będzie mógł skorzystać także nauczyciel korzystających z publikacji konkurencyjnego wydawnictwa?

Odpowiedź:

Z materiałów zamieszczonych w Serwisie może korzystać każdy nauczyciel, bez względu na to, z jakiego podręcznika uczy. Serwis nie wymaga żadnego logowania, jest oczywiście bezpłatny. To samo dotyczy programu Nowa Próbną Matura z WSiP, do którego można zgłaszać się do 10 lutego 2014 r. na łamach Serwisu (wsip.pl/nowa-matura).